

автентичних текстів країнознавчого характеру //Іноземні мови. – 2002. – № 2.

Л.В.Мовчан

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Рассматривается модульно-рейтинговая система обучения как новое средство преподавания в высшей школе. Она делает систему оценивания более гибкой и объективной, что побуждает студентов к систематической и активной самостоятельной работе.

Module-rating system of education is concerned as a new means of teaching at the University. It makes the traditional system of estimation more flexible and objective that impels students to systematic and active independent work.

Сьогодні, спрямоване на інтеграцію України в європейський та всесвітній освітні простори, вимагає кардинальних змін у сфері вищої освіти, що має на меті вдосконалення, а почасти й повний відхід від системи традиційної організації навчального процесу у вищих навчальних закладах, яка вже не може ефективно функціонувати в умовах інформаційного суспільства. Система традиційної організації навчального процесу, що характеризувалася недостатньою індивідуалізацією процесу навчання й учіння, низьким рівнем самостійності студентів, відсутністю стимулів до регулярної та якісної роботи, забезпечувала різні сфери суспільної діяльності випускниками репродуктивного способу мислення, практично неадаптованого до нових вимог. Формування інформаційного суспільства передбачає, що випускники навчальних закладів, і насамперед, вищих, зможуть самостійно адаптуватися до цих вимог та стануть активними учасниками творення такого суспільства.

Можна виділити кілька основних вимог, які суспільство висуває до випускників вищих навчальних закладів:

- уміння самостійно набувати необхідні знання, застосовувати їх на практиці для вирішення різних завдань, що виникають у професійній діяльності та в житті;

- самостійно критично мислити, бачити реальні проблеми і, використовуючи сучасні технології, шукати шляхи раціонального їх вирішення;
- ефективно працювати з усією доступною інформацією;
- психологічно грамотно будувати моделі поведінки в різних соціальних групах;
- уміти спільно працювати в різних сферах, галузях, в різних ситуаціях, мати навички колективної праці та виходу з будь-яких конфліктних ситуацій;
- мати високий рівень готовності до самоосвіти, розвитку власного культурного рівня.

У нинішній ситуації інформаційне суспільство до певної міри стає й законодавцем моди на той чи інший навчальний предмет. Це, зокрема, стосується предмету “Іноземна мова”, рейтинг якого за останнє десятиліття суттєво підвищився. Це спричинено тим, що знання іноземної мови, з одного боку, стимулює студентів докладати зусиль для засвоєння цієї мови, а з іншого – стимулює викладачів застосовувати різні новітні методики та технології. Це позитивне зрушення відчутне не тільки в мовних (спеціальних) вищих навчальних закладах, а й у немовних, зокрема аграрних, де внутрішня й зовнішня позитивна мотивація знання студентами іноземної мови ґрунтується на реальності їх перспективного кар’єрного зростання, насамперед, у спільно створених з іноземцями фірмах, де мовою спілкування найчастіше виступає англійська. Це саме стосується і безпосередніх письмових контактів із закордонними колегами та мережі Інтернет, основною мовою яких є також англійська.

Проте навчання іноземної мови в аграрному ВНЗ має свої особливості, продиктовані необхідністю реалізації принципів професійно-орієнтованого підходу до навчання. Тому орієнтація навчального курсу на формування в студентів немовних вищих навчальних закладів умінь різних видів професійного спілкування з використанням іноземної мови вимагає вирішення цілої низки питань, що стосуються оптимальної організації процесу навчання з огляду на сучасні вимоги. Який шлях необхідно обрати, щоб підготувати конкурентоспроможного випускника не лише для внутрішнього ринку праці, а й для світового?

На нашу думку, найбільш дієвим чинником для вирішення

цього завдання є застосування модульно-рейтингової системи навчання (МРСН), яку можна використовувати як для очної, так і заочної, дистанційної чи екстернатної форм навчання. Оскільки МРСН передбачає і самостійну роботу студентів, то в руках викладача ця технологія навчання стає надійним інструментом для формування професійних якостей.

Однак, тут необхідно враховувати й інші чинники, що гальмують ефективне застосування МРСН:

- по-перше, недостатній рівень знань і вмінь, з яким приходять випуски загальноосвітніх шкіл, що зумовлює врахування різнорівневої мовної підготовки та посилення індивідуально-диференційованого аспекту навчання;
- по-друге, надзвичайно мала, навіть, як для немовних ВНЗ, кількість годин, відведених на вивчення іноземної мови. Одна - дві навчальних години на тиждень не сприяють глибокому засвоєнню одержаного матеріалу, а тому постає проблема інтенсифікації навчання;
- по-третє, відсутність іншомовної аудиторії, що з технічного боку посилюється ще й відсутністю лінгафонних кабінетів.

Будучи однією зі складових кредитно-модульної системи організації навчального процесу, МРСН є інструментом оцінювання знань студентів із визначенням їхнього рейтингу в розрізі навчальних дисциплін. При цьому вона не скасовує традиційної системи оцінювання, а, існуючи паралельно, робить її більш гнучкою, об'єктивнішою, чим стимулює студентів до систематичної та активної самостійної роботи протягом усього періоду навчання та має на меті створення здорової конкуренції між студентами у навчанні.

Учасниками навчального процесу за модульно-рейтинговою системою, як і за традиційної організації, є студент і викладач. Причому курс "Іноземна мова" залишається чи не єдиним, де викладач не може обмежитися роллю тільки консультанта. У його діяльності, спрямованій на професійну підготовку студента в умовах МРСН, передбачаємо такі етапи:

1. Усвідомлення важливості формування та розвитку в студентів професійної компетентності та передбачення труднощів, з якими вони можуть зіткнутися у процесі підготовки.
2. Складання спеціальної системи індивідуально-орієнтованих

завдань.

3. Спостереження за діяльністю студентів на заняттях.
4. Коригування системи індивідуально-орієнтованих завдань.
5. Визначення рівня сформованості узагальненої професійної мовної компетенції студентів.

Тож саме викладач є тією людиною, від якої залежить правильне структурування матеріалу навчального курсу, тобто виокремлення та об'єднання тем у модулі.

Розглядаючи модуль як одне з ключових понять сучасної педагогічної науки, варто наголосити, що він носить двосторонній характер: його розглядаємо одночасно і як замкнену, і як відкрити одиницю навчального процесу. Замкненість кожного модуля полягає в тому, що він є своєрідною незалежною ланкою, яка має свої завдання, мету, установки, забезпечення. Відкритість характеризується тим, що оволодіти навчальним матеріалом певного модуля неможливо, якщо студент не володіє знаннями з попереднього модуля. Таким чином у процесі вивчення навчальної дисципліни модульним способом дотримується принцип наступності та перспективності.

Технологія розробки курсу іноземної мови у ВНЗ, де використовується МРСН, має розпочинатися з визначення діагностичних цілей навчання. Наступний етап – організація змістового боку навчального курсу. В процесі відбору змісту навчання переважають два основні напрями: по-перше, потрібно враховувати вимоги державного стандарту для певної спеціальності; по-друге, міжпредметні зв'язки навчального курсу з іншими професійно спрямованими дисциплінами аграрного профілю, а особливо їх практичну значущість у подальшій діяльності працівника аграрної галузі. На наступному етапі відібраний навчальний матеріал необхідно структурувати. Сутність цього процесу полягає в тому, що викладач відшукує зв'язки між темами чи розділами, а також здійснює моніторинг інформаційної ємності кожної теми чи розділу. Тільки після одержання оцінки кожного сегмента викладач розбиває увесь навчальний матеріал на модулі. Всі модулі мають бути структурованими за єдиним принципом для того, аби потім вони логічно об'єднувалися в цілісну навчальну дисципліну. Однак викладач може використати і загальноприйнятий підхід до структурування змісту навчання, який

передбачає виокремлення базового компонента іноземної мови для загального вжитку і мови для спеціальних (професійного спрямування) цілей. Кожний модуль має включати теоретичний матеріал, практичну частину, теми для самостійних досліджень (сюди включаємо індивідуальні науково-дослідні завдання, проекти, реферати), питання для проміжного контролю, а також питання для підсумкового контролю знань студентів за модуль. Останнє передбачає розробку форм і методів контролю, оцінювання і корекцію рівня засвоєння матеріалу, вміщеного в модулі. Під час вивчення матеріалу кожного модуля студент також “заробляє” визначені шкалою оцінювання знань рейтингові бали. Їх вага особливо відчутна в порівнянні з екзаменаційним балом, одержаним за традиційної системи організації навчання, яким є свого роду середнє арифметичне за курс. Рейтинговий бал стимулює студента достроково вийти на визначений рівень ще до підсумкового контролю, що дасть можливість одержати оцінку за екзамен “автоматом”. Однак у цьому можна вбачати і певний недолік: мотивація деяких студентів може виявитися заниженою, що призведе до орієнтації їх тільки на найнижчий допустимий рівень-мінімум. Тому завданням рейтингової системи оцінки знань має стати і моніторинг процесу оволодіння студентами поточного матеріалу, що дасть змогу своєчасно виявляти “пробіли” в їхніх знаннях.

Таким чином, модульно-рейтингова система навчання є якісно новим рівнем організації викладання у вищій школі, в основі якої лежить неперервна індивідуальна робота з кожним студентом.

Література

1. Алексюк А.М. Експериментальне впровадження технології модульної організації навчання у вищій школі // Проблеми вищої школи. – К.: Вища школа, 1994. – Вип.79. – С. 3-6.
2. Пашенко М.І. Теоретичні основи модульного навчання. Посібник, Умань, 1996. – 38 с.
3. Шиян Н. Модульно-рейтингове навчання у процесі підготовки вчителя // Рідна школа, 1998. – № 10. – С. 8.